

Gazeta Transsilvaniei.

Gazeta, pe de două ori a săptămânii: Miercuri și Sâmbătă. Fiecare dată pe săptămână, adică Sâmbătă. Prețul lor este pe un an 10 f. m. c., pe jumătate an 5 f.; iar pentru țări străine 7 f. pe un an, și pe un an întreg 14 f. m. c. Se prenumera la toate poștele imperiale, cum și la toți cunoscuții noștri DD. corespondenți. Pentru serie „petit“ se ceru 4 cr. m. c.

Monarchia austriacă.

Officiose.

Nr. 7210/M. C. S. 1852.

Majestatea Sa c. r. apostolica cu rezoluție prenalta din 13. ale Sa îndurată a primi cu prenalta placere în a Sa cunoștință între-prinderea adusa la prenalta știință, despre ridicarea unui monumentu pe crîmnea muntelui Gaiua, spre aducerea a minți de fericitoria prezență a Majestatei Sale c. r. apostolice în locul acelu, supt timpul prenaltei calătorii în Ardeal, și aceasta a o primi ca unu nou documentu de credincioasă allipire a întreprinsătorilor.

Aceasta, în urma emisului naltului c. r. ministeriu de interioare din 22. ale curg., Nr. 6005/M. I., se aduce prin aceste la imbucura-toria cunoștința publică.

Sibiū, 29. Octobre 1852.

Bordolo L. M. C.

Nr. 3627. 1852.

Publicare.

Dupa decursulu lunei Octobre 1852 protocoalele de conturi și consemnatiunile comunitatilor arata urmatoriulu rezultatu despre anticipatiunile urbariali, ce se licuidara proprietarilor de pamentu din Ardealu și anume:

in rata I. se platira pe la respectivele case c. r. de contributiune la 12,022 îndreptatiti în 2,078 comunitati 886,782 f. 6⁶/₃₀ cr.

in rata II. la 11,038 îndreptatiti în 2,078 comunitati 887,431 f. 27 cr.

la olalta 1,774,213 f. 33⁶/₃₀ cr.

adeca unu milionu septe sute septe deci și patru de mii, doue sute trei spre dece floreni 33⁶/₃₀ cruceri în moneta conventională.

Asemnarea anticipatiunii a treia, ce sa aprobatu prealatosu de sãtra Majestatea sa c. r. apostolica cu prea nalta decisiune din 3. Septembrie a. c. în suma de doi și jumetate din contributiunea teratica a anului 1846/7 dupa respectivele pamenturi de aratu și de fenn, ce au fostu urbariali, și în suma simplului quotu de unu anu a asia numitoru tacsalisti, din cari inse nu se voru impartasi cei ce fusera eschisi dela anticipatiunile de mai nainte, se va incepe în celu mai d'aprove anu administratiunale 1853 și se va executa cu inteala.

Dela c. r. comisiune urbariale de teara.

Sibiū, 31. Octobre 1852.

Pentru Inaltia Sa Domnul guvernãtore civile și militare

Bordolo L. M. C.

Prin aceasta se aduce aminte, cumca termiunlu pentru primirea bancnotelor de 5, 10, 100 și 1000 florini de forma a IV. atatu în platire cãtu și în preschimbare la tôte cassele banculu nationalu austriacu se va inchide la 31. Decembre 1852, și cã prin urmare proprietarii unor asemenea bancnote pentru preschimbarea acelor cu bancnote de forma a V. au sa se îndrepte nemediatu la directiunea banculu.

Viena, în 19. Septembrie 1852.

Dela directiunea pr. bancu nationale austriacu.

Renfruntatiune. În Nr. 78 alu Gazetei corespondentele din Blasiu vorbindu despre proiectulu comisiunii regulãtore de veniturile mosiei scolastice (sãu calugãresci) avũ orba nesocotintã de a publica tocma essintia lucrulu cu totulu deformata, apoi pe acelu venit de nisipr aruncã cea mai urita calumnia asupra episcopulu Alessandru St. Sultiu. — Corespondentele adica dice, cumca Comisiunea aãã si õresi cumu desipse venitululu anualu alu mosiei monastiresci intru o suma de 2496 f. m. c., iar apoi adãoge, cumca episcopulu ca arendatoru alu acelei mosii n'ar voi a numera pe sama scõlelor arenda anuale mai mare de cãtu numai ca la 1900 f. m. c., de unde ar urma pagubirea scõlelor. Dar õre pentru ce corespondentele retacũ acelu adevèru cunoscutu pana si scolarilor din Blasiu, cumca Comisiunea în operatulu seu desipse cu suma de 2496 f. m. c. venitululu brutto al mosiei, din care totu dinsa subtrase: a) 30% pentru reparature care facu 348 f. m. c.; b) 10% în spesele administratiunii, care facu 249 f. m. c. Subtrage aceste dõce sume din venitululu brutto si remane venitululu netto 1899 f. m. c.; cãtiva cruceri însusu ori în josu, destulu cã dupa calcululu comisiunii pentru episcopulu nu ese castigu nici unu cruceriu, atata arenda s'ar cãveni se numere episcopulu Sultiu, afara numai daca cineva aru fi atatu de nedreptu ca se pretinda ca episcopulu se administre acea mosia fi se faca tãta reparaturele din chiaru cutia sa. — Si acuma se scõla totusi, unu sfatosu si vrea sãlu innegrãca cu egoismulu si lacomia, scaderi de care acelu episcopu dupa chiaru marturisirea contrariilor sei este cu totulu curatu si scutitu. Tãta patria si natiunea cunõsce caracterulu acestui arhipastoriu, pentru ca dinsa nu este vreunu veneticu, ci ẽ neamu de neamulu seu pamentenu ardeleanu, care au traitu totudeauna cu noi, prin numare este de prisosu a si mai face vreo apologie în punctulu acesta; de aceea retacemu si acea impregiurãre, ca dinsa din ceã 10,000 f. m. c., care i sau fostu datu ad personam, dedicã 7000 f. m. c. pe sama profesoriloru si a scõleloru, pastrandu pentru sine numai 3000 f. m. c.

Sãu corespondentele isi cullese datele sale numerice de pe ulitiile Blasiulu, sãu le scõse din vreunu isvoru oficialu: în casulu anteu elu este unu omu superficialu, care lucrurile cele mai seriõse le trata copilãrescu; iar în casulu din urma elu facie o reservatiune mentale ce trage asuprasi urgia si despretiulu publicu si desonãra pe unu blasianu, cãndu pana acumu era cunoscutu cã romanii intelligenti din Blasiu ceteris paribus se renumerã între cei mai sinceri din toti, carii nu indrasnia a esi în publicu cu reservatiuni, cu minciuna si perfidia spurcata; ci carii tocma din contra pentru prea multa lor sinceritate si onestate au sufferitu adescori greu, pentrucã alti abusasera fõrte uritu de acele calitati a le lor. Noi nu avemu nimicu cu episcopulu Sultiu, nici de bine nici de reu, dar adevèrul se remana adevèru, si tipariulu se repare totu elu plaga ce a însiptu o. —

Unu amicu alu adevèrulu.

Deschiderea c. regiiloru judecie.

Nemica nu dorea mai cu sete romanul si cu dinsul ori care altu patriotu nedreptatitu, decatu definitiva organizatiune si intrarea în activitate a diregatoriiloru de dreptate c. r.; cãci dela restatorirea pãci, pene în 1. Noembre, ziua activarii judeciiloru, unu numeru mare de asupriti si incurcati în procese, din lipsa diregatoriiloru de dreptate, fura siliti cu dauna necalculabileã astepta aceasta multu dorita epocha,

FOULETONUL.

Caracteriulu.

Prin caracteriu intellegemu o dispositione particularã si constantã a sufletulu, care determina invetiurile morali. Acãsta predispositione, innascuta precumu se pare, tirasce într'unu modu invincibile cãtra o serie de affectioni, de idei, de determinationi si de acte. Caracteriele individuali sunt mai asiã de variate ca si fisionomie; alte ori se compunu de elemente asiã de eterogenee, încãtu ẽ dificile a discerne si a recunõsce pre cellu ce predomina. În casulu acest'ã se zice de unu omu cã n'are caracteriu.

Tipulu caracteriulu, une-ori evidentu transmissu prin ereditate, lasa în spiritulu si în anima întipãrii profunde, nesterse si chiaru asiã de inaccessibile de ori-ce modu de modificatiune ca si organizatiunea fisica, cu care are cele mai intime reporturi caracteriulu. Cu tãte acẽste-ã educatiunea nu ẽ fara influentia în respectulu acest'ã: ea pãte consolida dispositionile viciõse sau a le modificã

dupa cumu este directiunea sa; dara este fõrte adevèratu a zice cã, decã morii se purifica, decã spiritulu se desvõlta si se fortifica, caracteriulu remane inalterabile.

Etatea, morbiu si alti agenti fisici cari essercita o actione asiã de insemnata asupra omulu morale, în genere, potu sa opprãca effectele caracteriulu, sa lu immõia, sa lu si distruãca, dara nici de cumu sa lu desnatuizeze.

Cu tãte cã caracteriulu si spiritulu sunt în o dependentia reciproca, trebue a le distinge bine între sene în sensulu acest'ã, cã nu pãte cine-va sa aiba totu deã una caracteriulu spiritulu sau spiritulu caracteriulu seu; se pãte încã, ca sa n'ãiba cine-va destullu spiritulu pentru caracteriulu seu, sau destullu caracteru pentru spiritulu seu. Se pote, p. e. ca sa fia cine-va capabile de conceptioni intinse, de coordinarea unui mare planu; dara cãndu va fi vorba de a lu esscutã, sa se desanimeze de pedici, sa caza. Usurintia caracteriulu opprãce de a se putã da o urmare la ce va fi conceputu spiritulu: atunci se zice cã n'are cineva caracteriulu

spiritulu seu. Dara cãndu cine-va ca totu caracteriulu seu cellu propriu pentru întreprinse mari, cu tãta ãnima si energia sa, nu pãte avẽ mezii de successu, atunci se zice cã n'are spiritulu caracteriulu seu.

Decã se considera usantiele morali într'unu popuru întregu, se pãte recunõsce cea-ã ce se numesce caracteriu nationale. Trassurile fundamentali alle acestui caracteriu nu s'au scãmbatu nici o data la nationale care viãza cãte mai multi secli, de si se pãte nuantia în ammenunte. Anima, morii, geiulu si productionile unei natiuni au notele loru distinctive de a tutoru celloru alte natiuni. Aici influentia climi essercitãza o putere de actione fõrte insemnata. Cu tãte acẽste-ã, morii sunt si ei ca si individuale: decã nu ẽ cu putentia a scambã absolutu natura caracteriulu unei natiuni, se pãte prin întinderea sau restringerea progresselorã civilizatiunii a lu supune la modificatiuni notabile.

Caracteriulu individuale este omulu, cãci prin caracteriu estẽ cine-va individuu, si se pãte separã de massa; din caracteriu provine vointia sa ce-ĩ este propria. Fara caracteriu

ла каре ши фъръ ависади тоди лиганди але кърор прочесе таеа дн сфера дигеяторелор де дрептате.

Мьядвннть Маи. Сале ч. р. апостолнче, кь астызи ведем сперацеле тьтзор имплннте, де аши пьте сторче дрептла не калеа злеи леци днапнтеа кьреи авьтла ши съракьла, повнлм ши неповнлм, аспрнторнла ши аспрнтел де о потрнвь вор фн прнвнди ши днтр'о егале тьсърь трактади. Ачеаста епохь тьтзвнторе, каре ши а лват днченвктади. Ачеаста епохь тьтзвнторе, каре ши а лват днченвктади. Ачеаста епохь тьтзвнторе, каре ши а лват днченвктади.

Дн 1. Ноемв. ла 9 оре де днмнеадь мерсь Ес. Са Домьла ад латс Сепеннтьдн Сале Прнчнпелн Гьверьторн Л. М. К. де Бордоло ши мемьрн комнсьнелн свьрепей Претьре кь Домьла генерал-прокьратор Фнгер де Рехторн дн фьрнте дн сала сьатьлн ч. р. жьдедн пров. каре ера декорать кь портреть Маи. Сале ч. р. апостолице, ши знде ера адьнади D. преседнате ал жьдедьлн провинцнл Барон де Брвкентал ши ч. р. офнчнлн ал Претьре провинцнл Снвнне ши ал жьдедьлн черкьвал.

Домьла генерал-прокьратор цнсь о кьзьнтаре, потрнвнть кь демнпнатеа моментьлн ачеаст днсемьнторн, дн каре деталь дналта днсемьнпнате а офнчнлн де жьдекьторн, овнлнцнннле мнсьнелн жьдекьторнелн, атьт дн прочедьра чнвлеле кьт ши дн чеа крнмннал, дн каре вон днпъртншн ши пон зпеле пасаде тьлат днсемьнторн ши льмннтьоре. —

Брашов. 7. Ноемв. Ери не ла амеазьнн сосн аичн Пресьндн Са, Епнскопьла романо католик дн Трансснванн Домьла Льдовнк де Ханнал днтре свьтьла клопотелор ши о свнть фьрмьсь че н ешн свьре днтьмннаре ла Орьшьлн вьчнн Кодьла. Преоднмеа католикь пьтерьсь, дн кьрькать дн орнат вьсернчест кь Ньсторьла ен Антонн Ковач де Фелфал дн фьрнте, прнмн не Архнпьсторнл сьв кь чеа маи евлнвнсь соленнпнате пречеднндрн пьль пнпнтеа алтарнелн, де знде, дьпь свьдьрншеа днпнпнцннелн Архнпнелн, фь кондьс де тнпернмеа сколастнкь днмьнлн ши нормаль дн парохн, знде л аштенпа репресентандн парохнлн кь алдн демнпнтарн дн превь, ши се нгречеа кь салтьрнле де вьнавеннре, каре н се фькьре маи днтьн де кьтрь вьрашеле ч. р. офнчн, стьтла мннтарн, преодескь ши персоналн сколастнк, каре дн семь де омьнн дн маи презенть ши о Одь елегант ажьстать. — Цела 3 оре свьдьрншн Пресьндн Са свьднреа клопотелор, дьпь че Предемьла Авате Антонн де Ковач прьнвндрн днтр'о преднкь мьзьсь ши пнпнь де зьл пьсторьскь кьвса вьнпей Архнпьсторнелн сьв ши днсемьнпнатеа соленнпнтьдн, тьлдьмннд Архнпнелн пьтрь нзвнреа арьтать кь ачеасть.

Брашов. Днтре шнрнле де Внела чнтнм: кьмькь Маи. Са днператьла кь ресольцннне дн 26. але л. тр. а ордннат, ка, пьль се ва емнле лецеа оргьнзньторн де комнне, дн термннцннне свьнторн: кьмькь, орн че внндере с'аз н стрьнаре дн авьрнле комьнелн ши вьзьрнле комьналн прькьм

шнорн че днпърднре а ачелораш кь есчепнцнне пьмаи дн темьнрн тарн ши кь аповареа днтелор сь се пьтть фьче, сь се стрьннте аша: кьмькь ачеасть аповаре се денндрь дела локотеннць шн дьпнь свьдьрншеа оргьнзньнелн днкь дела локотеннцн ши гьвернеле дьрале; дакь комьнеле се пьтерь днтре челе че п'аз стьтть комьнал деосьн. —

Брашов. Дьпнь повн норматн ал жьдекьторнелн арестандн (ровн) нв маи пот фн снлн дн кьрьдн влнделе; ши комьна се аьл снлнть а да дн арьндь кьрьднреа влнделор. Ачеаста се ва тракта дн внперьа вннторн ши се ва конкредь кьрьднреа страделор чьлн че ва чере маи пьдн.

Прн ачеаста тьсърь, се ва мнхьора пьгрешн ши пьтерьла арестанднлор. —

Дн 15/11 се ва ньрьнда ши свьдннреа арестанднлор д'ачн кь челе тьрьвнндрнсе. —

Авьр дь. Дн шнрнле че ле прнмнрнм, кьмькь ла Карловндрь се ва дннеа зп снндрь епнскопьскь пьтрь аьцереа епнскопнлор вакандн: ал Темншорн, Арьдьлн ши Вьршедьлн, льсн не внне а кьреде, кьмькь епнскопьла пьтрь днкь ва кьлтьорн ши пьте вьрншн кь секретарнл сьв, каре е тот одать ши профьсор ла прьпаранзн пьтрь стьттьла преоднмьн. Ачеасть днпьрнцнраре, пьтрь дь тьлате алте шнрн дн авьла ачеста, ши дн чьл тьрькьт: кьмькь протосннелн кьлтьореште пьдеспьрднть кь D. Епнскоп, дьде пьвлнкьлн окьсннне д'а фьче зпеле рефлєксьнн д'ачесть аспьра прьпаранднелн дела Снвнн:

Дьакь D. Паньазн есте профьсор де теолодн ла нстнтьттьла кьернкал дн Снвнн, оре пьтесь ел дела стаднннеа са дьдьпьрта, ши есте кь кьвннць а се дьдьпьрта дела дьнса кьлар ши дн кас де лнсь фьрь скьдереа дьвьдьтрьелн кьернкал? Прькьт шнтнм тот ачест профьсор фь дн авьла тьрнкьт маи тот авьла авьсенте, днкьт лькьднннле кандндрлор де преодн тьрьвнрь а дьвьнн фьрте рьрн, ши льмннареа прьпаранднлор зп лькьрь кам нсьфьлтьорн де нгрнжнре, кь тьте кь дн лнса льн рьтньне алтьла свьлннте. — Жьдекьнд че нфьлннць аь преодн пьстрн ла попор ши кьноскьнд кь дела ачеста нфьлннць зьл сьв реа атьрнь тьлат дьсвольтареа попорьлн маи вьрнос авьм, кьнд преодн аь сь фне тот одать ши днректорн локьлн ал скьлелор попларн, пь не пьтем контени а пь маи кьцьтета маи де парте ла зпеле ка ачесте:

Оаре аша нсьмнтел нстнтьтть теолоднко-педьгодн дн Снвнн кореспьнде пьмьлн сьв чьл пьртнь ши дьстннцннелн сале, сьв есте ел пьмаи о скьль ка ачеле, знде днтрь ши сьв дн вьр'о кьтєва льнн ачєнн кьрнн вьрє сь фнє преодн фьрь а фн адьнади, дн лнса тнпньлн, кь шннндрь чьл пьдн де мнжлок кьте фьк де лнсь пьтрь зп пьсторн, зп льмннтьторн ал тьрнн?

Че фолос аьль кьернчн дн ачест нстнтьтть де кьнд есте рьднкат кьрсьла ла зп ан?

Че шннндрь се пропьн ачн, ши оре жьстнфнкь ел пьмеле чьл фьрмьсь че дн пьртнь, сьв маи комьн а ворьн, прнчеп чєн че льваць дн ачест нстнтьтть атьта дн шннндрь дьле теолоднче мн педьгоднче, кьт ешннд дн ел сь фнє дьстоинчн а фн аьлєкьдн кь свьчєс вьн ка дьвьдьтрьн ши ка преодн?

Че нфьлннць аь Консьсторнл дн ачест нстнтьтть? ши

n'ar si possibile nici o distincione morala intre omeni, intocmai precum s'aru pute ei anmestecă fizice, fara fisionomia. Cu toate acestea, in tese generale, nu admittemu că caracteriul este inascutu: este, deca vremu sa zicemu in sensulu acest'ă, că omulu nasce cu certe dispositioni alle cărnii, cu partea cea fizica data asiă, unde domina cutare elementu mai multu de cătu unu altulu. Dara aceste dispositioni inca nu facu caracterinlu, ci educationea se cuvne a le corree, a imnoia unele influentie alle sangelui, alle cărnii, alle ferii etc., a fortifica altele, a le cumpeni unele cu altele. Dara si mai tarziu é detoriu omulu (si o atare detoria a sciutu de multe ori sã o impliněsea) a se luptã incontra caracteriulul seu, cându vede că lu tirasce spre reu. In scurtu, noi credemu că omulu adduce cu sene nascându unele dispositioni, care forma si voru formã pôte totu de-una fundamentulu caracteriulul seu, dara că atari dispositioni sunt mai pre urma intarite prin usantia de a cede loru, si că printr'o usantia contraria se potu fara îndoinia a se modificã.

Nescientia. Nescientia este de dune specie: una, naturala omului, este aceea în care nascemu si care pôte si respita prin invetiatura ce i se da; cealalta, a spiriteloru celloru mari, a Socratiloru, Pascaliloru etc., carii chiaru prin invetiatura au alatu a respectã marginile puse connoscientieloru omenesci, si cari, cu o vorba sciu a nu sci. Prima specia de nescientia sau de ignorantia e rusinosa pentru ver-cine va si avutu meze a scapã de ea, caci pre cei ce voru si fostu lipsiti de atari meze nu putem a face altui plagemu, si nici nu ni se cuvne a face altui ceva. Tote nationile au avutu secelele loru de ignorantia, care contribuira la prelungirea ambitionii si politiceii potestatiloru, la creșterea egoismului clericiloru, adeca allu omeniloru mai multu sau mai putinu instruiti ai acelloru epace. In sine era o tare bariera între intunericu si lumina, raritatea si caritatea manuscriteloru înainte de descoperirea prelului sau tipariului. Dar' si astazi, cu tota diffuziunea sau imprastiarea cartiloru si a lu-

miniloru, ignorantia totu gubernã o poplacione forte numerosa si are destui apologisti. In toate zilele vedemu cumu se impucineza acesti predicatori ai ignorantieii, caci cadu recusati de esemple triste de nefericiri si crimini provenitorie din nescientia. Cercetēza fontana calamitatiloru publice si private, si o vei aflã forte desu numai in nescientia, Observēza criminile ce se facu in state, si vei vedē cã cellu mai mare numeru allu condemnatiloru a fostu totu de una compusu din omenii ce nu sciea nici citi nici scrie. Fste însă o specia de ignorantia pre care trebuim a o respecta si a nu voi s'o distruim: ignorantia vitieloru si a passioniloru. Dar' in societatile celle civilizate, de care noi suntemu inca predepartati, precumu si in celle corrupte, care se nevoiescu a adoptã numai partea cea rea a civilizatiunii, acēsta nescientia fuge de sene cu copillaria, si subiectulu posedatu mai înainte de dinsa, devine o stirpitura monstruosa a unei civilizatiunii clocite. Incātu pentru ignorantia care resulta din defectulu de instructiune sau de studiu, singurul mezu de a meritã indulgentia, este sa fia

